

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput III. An detur peccatum aliquod irremissibile?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83707](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83707)

18.
Necessitas
qualis?

nem denique efficaciam hujus Sacramenti manifestatam. Recte itaque Oecumenica Synodus apposuit particulam illam *præcipue*.

PROP. IV. Pœnitentiæ Sacramentum hominibus post baptismum lapsis ad salutem assequendam est necessarium.

Demonstratur I. Sacramentum Pœnitentiæ, ut diximus est illud, quo judiciaria potestate à Sacerdotibus peccata solvuntur, juxta ea, quæ leguntur in Evangelio, *Quaecunque solveritis, &c.* atque, *Quorum remiseritis, &c.* sed absque solutione, aut remissione peccatorum nemo post baptismum lapsus salutem consequi potest. Igitur, &c. II. Tridentina Synodus sess. XIV. cap. 2. his verbis hanc propositionem definit: *Est autem hoc Sacramentum Pœnitentiæ lapsis post baptismum ad salutem necessarium, ut nondum regeneratis ipse baptismus.* Qui ergo post lavacrum regenerationis actualibus criminibus inquinantur, non assequuntur æternam vitam, nisi re, aut voto (sicuti diximus de Baptismo libro XXXI. cap. 23.) Pœnitentiæ Sacramento solvantur. III. Augustinus scribens ad Honoratum epist. 180. nunc 228. n. 8. ait: *Si ministri desint, quantum exitium sequitur eos, qui de isto seculo vel non re-*

generati exeunt, vel ligati? Quantum est etiam luctus fidelium suorum; qui eos secum in vitam æternam requie non habebunt? & de adult. conjugis lib. 1. cap. ult. n. 35. Quæ autem baptismatis, eadem reconciliationis est causa. At plura ex Patribus proferenda erunt, ubi de necessitate Confessionis, quæ hujus Sacramenti pars est, differetur. IV. Hanc necessitatem ratio ipsa commonstrat. Si enim sacerdotes in Ecclesia iudices, & absolutionis ministri sunt à Domino constituti, ipsorumque judicium in cœlis ratum ac firmum est, profectò apud Deum rei permanent, qui ad ipsos sacerdotes, cum possint, absolutionem impetraturi nolunt accedere; quemadmodum in republica quisquis patravit homicidium, aut furtum, censetur reus, ac supplicio legibus constituto puniendus: donec à principe, vel à præfeto illius vicem gerente, post cognitam causam proferatur judicium, atque absolva-
tur.

Oppositiones, quæ militant adversus postremam hanc thesim, quoniam partim solutæ sunt propositione prima, partim vero solvendæ erunt, ubi de Confessione, & absolutione tractabitur, iisdem in locis perlegi poterunt, & expendi.

C A P U T III.

An detur peccatum aliquod irremissibile?

S U M M A R I U M.

1. Status questionis.
2. Non datur peccatum irremissibile.
3. Non tantum per Deum, sed etiam per Ecclesiam.
4. Confirmant hoc definitiones Ecclesiasticæ.
5. Et rationes Theologicæ.

6. Quæ in veteri Testamento opponuntur.
7. Solvuntur.
8. Quæ ex novo.
9. Pariter.
10. Quæ opponuntur ex PP.
11. Dissolvuntur.

I.
Status ques-
tionis.

CONSUEVERUNT Scholastici materiam Sacramenti Pœnitentiæ duplicem constituere, quarum unam appellarunt *circa quam*, alteram *ex qua*. Cum enim, ut dicturi sumus, tribus partibus Sacramentum istud potissimum constet, id est, contritione, confessione, & satisfactione, hæc verò circa peccata abolenda versentur; eadem peccata materiam *circa quam*, ipsam verò contritionem una cum aliis necessariis actibus pœnitentium dixerunt materiam *ex qua*. Nos, hac distinctione non repudiata, dicimus peccata esse, ad quorum remissionem Deus misericordiarum, cognoscens figmentum nostrum hoc Sacramentum instituit, quo lapsis post

baptismum beneficium mortis Christi applicatur; illos autem pœnitentis actus, quos commemoravi, esse id, quod ex parte pœnitentis requiritur ad integritatem Sacramenti, plenamque, & perfectam ipsorum peccatorum remissionem. Quæ iisdem Tridentinæ Synodi verbis dicta sunt. Sane ex quo Sacramentum istud institutum sit, tanquam remedium illorum, qui sese post baptismum tradiderunt in peccati servitutem & dæmonis potestatem, evidenter consequitur non spectare ad hoc Sacramentum ea peccata, quæ ante regenerationem patrantur. Certum quoque est quotidiana & venialia peccata expiari posse aliis ab hoc Sacramento remediis, præter-

præsertim oratione fidelium, atque elemosynis, quemadmodum docet magnus Augustinus in Enchiridio cap. 7. num. 2. de Symbolo num. 14. in Opere imperfecto lib. 2. n. 71. atque innumeris aliis in locis. Hinc Tridentina Synodus sess. XIV. cap. 5. postquam ait oportere à poenitentibus, omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in confessione recenseri, etiam si occultissima sint, *Venialia*, inquit, quibus à gratia Dei non excluduntur, & in quæ frequentius labimur, quamquam recte & utiliter, citraque omnem præsumptionem in Confessione dicantur, quod piorum hominum usus demonstrat; taceri tamen citra culpam, multisque aliis remediis expiari possunt. Quare Theologi peccata mortalia materiam Sacramenti hujus necessariam appellant, peccata autem venialia materiam sufficientem.

Cum igitur Novatiani, prout priori capite dictum est, negaverint in Ecclesia potestatem remittendi peccata post baptismum commissæ, quod eorum aliqui universim asseruerunt, omnia peccata paribus æstimando mensuris, alii autem id affirmarunt de gravioribus tantum criminibus, cujus generis sunt idololatria, homicidium, fornicatio, & blasphemia; videtur præsens quæstio utilissima, & summo opere necessaria tum ad vindicandam potestatem Ecclesiæ à Christo collatam, confirmandumque Catholicum dogma de Sacramenti Poenitentiae existentia ac virtute, tum ad refellendam hæresim Montanistarum, & Novatianorum, quam assertione ista convellimus, atque explodimus.

2.
Non datur
peccatum in
semissibile.

PROPOSITIO: Nullum omnino datur peccatum, quod per Poenitentiam expiari, & ab Ecclesia remitti non possit. In hujus veritatis confirmationem principio asserri possunt innumera Testamenti veteris loca, in quibus misericors Deus non uni poenitentium, quantumvis nefandis sceleribus inquinato, pollicitus est, & contulit remissionem. Hujusmodi sunt, quæ leguntur II. 1. 16. *Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis vestris: quiescite agere perverse: & versu 18. Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabitur; & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt.* Jeremiæ XXXIV. 3. *Revertatur unusquisque à via sua pessima, & propitius ero iniquitati & peccato eorum.* Ezech. XVIII. 21. *Si autem impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit judicium & justiti-*

am; vita vivet, & non morietur. Omnium iniquitatum, quæ operatus est, non recordabor; in justitia sua, quam operatus est, vivet. Joelis 11. 12. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejuniis, & in fletu, & in planctu: & scindite corda vestra & non vestimenta vestra, & convertimini ad Dominum Deum vestrum; quia benignus & misericors est, patiens & multa misericordia, & præstabilis super malitia.* Quæ, aliæque proferunt epist. 52. ad Antonianum S. Cyprianus, prima ac tertia ad Sempronianum S. Pacianus Barcinonensis Episcopus, & in duobus libris de Poenitentia S. Ambrosius. Huc spectant exempla eorum, quibus post nefanda scelera Deus peccata dimisit, & de quibus citata Epist. 1. Tom. IV. Bibl. PP. pag. 306. ait S. Pacianus: *Nonne Davidi post cædis & adulterii reatum pro Bethsabæ poenitenti Propheta respondit, Dominus absolvit à te peccatum tuum? Nonne Babylonium regem post tot idololatriæ facinoræ damnatum Exomologesis liberavit? &c.* Accedunt loca innumera, quibus Deus aut poenitentiam indicit, aut impoenitentibus comminatur æternam mortem: *Nunquam enim* (inquit ibidem Pacianus) *Deus non poenitenti comminaretur, nisi ignosceret poenitenti; & Ambrosius pariter lib. 1. de Poenit. cap. 1. num. 4. Quid autem durius, quam ut indicant poenitentiam, quam non relaxent; cum utique veniam negando incentivum auferant poenitentia? Nemo enim potest bene agere poenitentiam, nisi qui speraverit indulgentiam.*

Sed quoniam Novatiani minime inficiabantur posse à Deo peccata dimitti, & hanc potestatem denegabant tantummodo Ecclesiæ; refutantur evidentijs Evangelicis testimonijs, quibus præced. cap. prop. 1. eandem Ecclesiæ potestatem vindicavimus. Neque enim iis verbis; *Quæcunque solveritis, &c. Quorum remiseritis, &c.* collata Ecclesiæ potestas ad quædam peccatorum genera limitatur; unde prælaudatus Ambrosius cap. 2. num. 10. ita Novatianos exagitat: *In eo igitur patrem vestrum propria damnatis sententia, qui distinctionem peccatorum facitis, quæ solvenda à vobis putetis, & quæ sine remedio arbitremini; sed Deus distinctionem non facit, qui misericordiam suam promissit omnibus, & relaxandi licentiam Sacerdotibus suis sine ulla exceptione concessit.* Idem docet præcitata epist. S. Cyprianus, simulque Novatianos validissimo hoc argumento refellit: *Si invenimus à poenitentia agenda neminem debere prohiberi; deprecantibus atque exorantibus Domini misericordiam,*

9.
Non tantum
per Deum
sed etiam
per Eccle-
siam.

diam, secundum quod ille misericors & pius est, per Sacerdotes eius pax potest concedi. Præterea ex Evangelicis parabolis ita Pacianus divinam erga omnes misericordiam commendat: Quid ad illa tot similitudinum dominicarum argumenta respondent? Quod drachmam invenit mulier, & gratulatur inventam; quod pastor ovem reportat erraticam; quod filio revertenti post producta omnia bona, & cum meretricis, & fornicariis epotata, pater blandus occurrit, & invidum fratrem offensa ratione castigat, Filius, inquit, meus hic mortuus erat, & revixit, perierat & inventus est. Quid ille, in via vulneratus, à Levita & Sacerdote præteritus? Nonne curatur? Revolve quæ Spiritus dicat Ecclesius. Ephesos deserta dilectionis accusat, stuprum Thyatirense imputat, Sardos in opere cessantes, Pergamenes docentes diversa reprehendit, Laodiceorum divitias inurit; & tamen omnes ad penitentiam satisfactionis invitât. Post hæc vero responsionem Novatianorum paulo supra productam ita impetit: Solus hoc, inquit, Deus poterit. Verum est: sed & quod per sacerdotes suos facit, ipsius potestas est. Nam quid est illud, quod Apostolis dicit, Quæ ligaveritis in terris, ligata erunt & in cælis, & quæcunque solveritis in terris, soluta erunt, & in cælis? Cur hoc, si ligare hominibus ac solvere non licebat? Ex scripturis itaque divinam misericordiam commendantibus, & penitentiam singulis indicentibus, necnon ex potestate ligandi ac solvendi collata Apostolis, hæresis Novatiana invictè refellitur.

Præterea demonstratur propositio Ecclesiasticis definitionibus. Exorta quippe Novatiana hæresis, S. Cornelius coactò Concilio sexaginta Episcoporum, mense Octobri anno 251. opinionem Novati declaravit inmanissimam, & à fraterna charitate alienam; decrevitque, fratres, qui in calamitatem inciderant, curandos esse & confovendos. Eadem Synodo (quamquam duas diversas Romæ à Cornelio celebratas censeat Baronius, & qui eum sequitur Labbeus) confirmata fuere decreta Concilii Carthaginensis de lapsis recipiendis, paulo ante, persecutione Decii tepita, coacti opera Cypriani, uti constat ex ejus ad Antonianum epistolis. Collegit etiam Cornelius sententias Episcoporum, qui Romanæ Synodo non interfuerant, per Italiam, & Africam, aliorumque locorum provincias, sicuti libro VI. c. 43. pag. 242. scribit Eusebius, ibique idem Cornelius in Epistola ad Fabium Antiochenum. Hinc

R. P. Berti Theol. Tom. VII.

eruitur, quæ de Cornelio scribit Hieronymus de Script. Eccl. cap. 6. Scripta Epistola ad Fabium Antiochenæ Ecclesiæ Episcopum de Synodo Romana, Italica, Africana, accipienda esse, de præcatis sententiis à Cornelio collectis, ut contendit Pagius ad annum 251. num. 26. tametsi alii Italicam Synodum adversus Novatianos celebratam fuisse velint, non minus ac Romanam, & Africanam. Sed aut Episcopi Itali, qui Romano Concilio non interfuerant, alio in loco coadunati sint, ut ad Cornelium suas adversus Novatum sententias mitterent, aut singulatim id fecerint; constat omnes dogma Catholicum propugnasse. Libellus Synodicus commemorat Synodum Antiochenam Demetrii, in qua legum deponit Novatum, & contra Phrygiam, tanquam qui peccatoribus patrocinaretur, ubi vereor, ne desit aliquid. A saculo autem tertio ad hoc usque semper Ecclesia Novatianos execrata est; ideoque Concilium Lateranense IV. an. 1215. per antiquas definitiones confirmans, Si post suspensionem Baptismi (inquit cap. 1.) quisquam prolapsus fuerit in peccatum, per veram potestatem semper Penitentiam reparari: ac Tridentinum sess. XIV. cap. 1. Novatianos remittendi potestatem olim pertinaciter negantes, magna ratione Ecclesia Catholica tanquam hæreticos explosit atque condemnavit.

Corroboratur ulterius Catholica veritas testimoniis Patrum: quorum plura producta sunt præcedenti cap. prop. 1. nonnulla Cypriani, Paciani, & Ambrosii paulo supra: quædam mox proferentur. Unius nunc Augustini verba recitabo ex libro de Agone Christiano cap. 31. num. 33. ubi de Novatianis hæc habet: Nec eos audiamus, qui negant Ecclesiam Dei omnia peccata posse dimittere. Itaque miseri, dum in Petro petram non intelligunt, & nolunt credere datas Ecclesiæ claves regni cælorum, ipsæ eas de manibus amiserunt. Et infra: Nam quibus veniam peccatorum negant, non eos aliqua sanitate custodiunt, sed agris subtrahunt medicinam. Idem Augustinus in Epist. ad Vincentium Rogatistam 93. num. 42. invehitur in eos, qui negabant reconciliationem adulteris, & claves Ecclesiæ pulsantibus subtrahabant: cumque lib. 1. de Serm. Domini in monte scripserit aliquod peccatum dari, quod nequit remitti: in priori Retractionum cap. 19. num. 7. tanquam id minus accurate assertum corrigens inquit: Addendum fuit, si in hac tam scelerata mentis perversitate impius finierit banc vitam: quoniam de quocun-

Quæ

qua

4.
Confirmant
definitiones
Ecclesiasti-
cæ.

que pessimo in hac vita constituto non est utique desperandum, &c.

Et Rationes ^{5.} Probatur denique Catholica veritas ratiocinationibus Theologicis: quarum Theologica prima petitur ex quo misericors Deus veniam obtulerit peccatoribus scelestissimis, Caino etiam, qui omnium primus fraterna cade sanguinem effudit humanum: unde Epiphanius haeresi 59. p. 493. infert neminem, si exciderit, ab Ecclesia deferendum esse. Quod argumentum, ut diximus, exemplis aliis illustribus, nec non parabolis Evangelicis confirmatur à Paciano. In idem Caini factum intendens animum Claudius Victor lib. 2. in Genesim cecinit:

At verò nulla est hominis tam dira nefandi

Culpa, Deus quam non animo clemente remittat,

Si modo poeniteat facti: quod teste Caino

Accipimus, quem tunc fraterna cade madentem

Arguit, & leviter tanto pro crimine punit.

Aliud argumentum petitur ex quo Dominus Ecclesiam suam validissimis adversus portas inferi praesidiis instruxerit; nec omnino credendum sit, plus virium ad perdendas animas esse demoni per Christi mortem devicto, quam sit Ecclesiae ad animas ipsas sanandas: ideoque S. Pacianus Epist. 1. Habetne, inquit, tam diurnum serpens venenum, & Christus non habet medicinam? Diabolus in mundo interficit, Christus hic non potest subvenire? Ambrosius itidem lib. 1. de Poenit. cap. 3. num. 14. Pro quibus ergo Christus interpellat, eos Novatianus accusat. Quos Christus ad salutem redemit, eos Novatianus damnat ad mortem. Quibus Christus dicit: Tollite jugum meum super vos, & discite à me quia mitis sum, Novatianus dicit, Immitis sum, Ac S. Hieronymus epist. 82. ad Oceanum pag. 646. tomi IV. ita loquitur: Dicit enim esse aliqua, quae Christus non possit purgare sanguine suo, & tam profundas scelerum pristinarum inherere corporibus atque animis cicatrices, ut medicina illius attenuari non queant. Quid aliud agit, nisi ut Christus frustra mortuus sit? Frustra autem mortuus est, si aliquos vivificare non potest. His accedunt alia complura, nimirum, quod Deus velit, ut Ecclesiae ministri misericordiam suam imitentur, ut ignorent omnibus, pro omnibus orent, neminem deferant, singulos paternis visceribus complectantur, atque de nullius

salute in hac mortali vita desperent, quae omnia satis ex dictis perspicua sunt.

OPPOSITIONUM REFUTATIO.

Adversus dogma catholicum ista militat. Ut sunt in veteri testamento quae exaltant Dei misericordiam, ad poenitentiam hortantur, & exemplis divinam indulgentiam commonstrant; ita plura sunt, quae in gravia, vel in eadem scelera pluries lapsis comminantur indignationem Dei, ac sempiternum interitum, demonstrantque rerum eventum inutilem esse perditissimorum hominum poenitentiam. Ecclesiasticus enim cap. XXI. 4. semel lapsum ad respicientiam exhortans, *Quasi romphaea*, inquit, *bis acuta omnis iniquitas, plagae illius non est sanitas.* In Prov. cap. 1. 24. II. LXV. 12. & Jerem. VII. 13. testatur Deus se subfannaturum illos, qui irruente repentina calamitate ad eum clamabunt, eoque aliquando neglexerint increpationes. Amos cap. 1. & 2. DEUS de Damasci, Gaza, Tyri, Moab, & Israel populis repetit: *Super tribus sceleribus, & super quatuor non convertam eum.* De peccatis autem in Deum, & in Sanctuarii ministerio patris ita Heli ait ad filios suos 1. Regum 11. 25. *Si peccaverit vir in virum, placari ei potest Dominus: si autem in dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo?* Exempla item occurrunt poenitentiae iniquorum à Deo reprobatae: nam de Antiocho legitur in secundo libro Machab. 1X. 13. *Orabat autem hic scelestus Dominum, à quo non esset misericordiam consecutus: & de Esau ad Hebr. XII. 17. Non enim invenit poenitentiae locum, quamquam cum lacrymis inquisisset eam.* Patrocinantur itaque tam veteris Testamenti sententiae, quam exempla systemati & doctrinae Novatianorum.

Respondeo, nullum ex his locis suffragari Novatianis; non enim in eis sermo fit de potestate Ecclesiae in remittendis peccatis, sed de execrabili impiorum conditione, de atrocitate scelerum & de falsa aliquorum poenitentia: ac propterea, si haec loca probarent aliquid, evincerent nec apud Deum crimina atrociora remitti; quod Novatus nunquam ausus est affirmare. Singula autem adducta loca percurrans dico Ecclesiasticum asserere peccata divinam maiestatem irritare, atque homini aeternam mortem, ac tale vulnus inferre, cui solus DEUS praestare potest gratia auxilatrice, & sanante medicinam. Quae

6. Quae in veteri Testamento opponuntur.

Solvantur.

Quæ sequuntur dicta sunt in reprehensionem eorum, qui perverse sperando (ut inquit S. P. Augustinus serm. 87. de Verbis Evang. cap. 9.) de die in diem differunt conversionem, ac male sperando, & differendo miserinè pereunt; quoniam, dum voluntur in flagitiorum gurgite, atque in mortifera delectatione, claudunt sibi metipsis ostium indulgentiæ, & à Deo, quem pervicaciter deserunt, iusto & æquissimoque iudicio deferuntur. Verba Amos ita explicantur à Hieronymo tom. 3. pag. 1374. *Primum peccatum est cogitasse quæ mala sunt. Secundum, cogitationibus acquiescere perverfis. Tertium, quod mente decreveris, opere compleste.* Quartum, post peccatum non agere penitentiam, in suo sibi complacere delicto. Teodoretus, alique ita hunc locum exponunt, quod multiplicata scelera Deum compellunt ad punitionem. Inreparationis Eli planus est sensus; nam cum Sacerdotes pro omnibus interpellent, si ipsi in Dominum peccaverint, nullus è populo accedit ad altare pro iisdem offerens sacrificia, ut rectè interpretatur hunc locum S. P. Augustinus concione 2. in Psal. 36. & libro 2. contra literas Petilianæ c. 105. Addit S. Pater hæc in lege veteri dicta esse, in qua nobis promittebatur sacerdos, pro quo nullus possit orare, id est, Christus; cæterum tum etiam Sacerdotibus fuisse locum penitentiae, & potuisse unum pro altero hostias offerre. Ambrosius verò in primo de Poenit. cap. 9, num. 40. scite observat illa phrasi, *Quis orabit pro eo*, quæri, non excludi qui in tali causa orare possit, exponens hunc locum collatione similium, ut Psalmo XIV. 1. *Quis habitabit in tabernaculo tuo?* xxiii. 3. *Quis ascendet in montem Domini?* Lucæ XII. 42. *Quis fidelis dispensator & prudens?* Observat præterea, quo maior est culpa, eo maiora quærenda esse suffragia; non enim quicumque de vulgo, sed Moyses rogavit pro Iudæorum populo, quando vitulum adoraverunt; & Hieremias quoque, licet ei dictum fuerat à Domino, *Noli orare pro populo isto*, oravit tamen, & veniam promeruit. Postremò exempla Esau, & Antiochi non sunt ad rem; de Esau enim scribit Chrysostomus Homilia xxx. in Epist. ad Hebræos: *Non ut oportuit egit penitentiam, & μετανοήσας αὐτὸν ἐξήν.* Nimirum de amissa hereditate, non de commissis sceleribus eum poenituit, sed continuo in Jacobum fratrem suum odio, & invidia contabuit: & insuper Apostoli verba alium patiuntur sensum. Esau nempe non potuisse lachrymis consequi benedictio-

R. P. Berti Theol. Tom. VII.

nem paternam: unde ibidem non invenire locum penitentiae, est non obtinere id, cuius causa contristabatur; & inquirere penitentiam, metonymice idem sonat, ac expetere benedictionem ipsam atque hereditatem; prout manifestum est legenti ipsum Apostoli textum, & Genes. xxvii. 34. Antiochus etiam, ut præcitato Machab. cap. legitur, doluit, quoniam per momenta singula doloribus suis augmenta conscientius patorem suum ferre non poterat: unde S. P. Augustinus serm. 343. num. 2. infert, Antiochum non fuisse dignum, cui misericordia à Domino præstaretur.

Opp. 2. Sunt in novo testamento loca quædam expressa & perspicua, ex quibus constat dari aliquod peccatum prorsus irremissibile. Primus locus est Matth. XII. 31. *Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus, spiritus autem blasphemia non remittetur. Et quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc sæculo, neque in futuro.* Similia habentur Lucæ XII. 10. & Marci III. 29. Alter locus occurrit in Epist. ad Hebr. cap. vi. 4. *impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cælestis & participes facti sunt Spiritus sancti, gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque sæculi venturi, & prolapsi sunt, rursus renovari ad penitentiam, rursus crucifigentes sibi metipsis filium Dei, & ostentui habentes.* Tertius habetur in eadem Epistola cap. x. 26. *Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, jam non relinquitur pro peccatis hostia.* Habetur quartus in prima Joannis Epistola cap. v. 16. *Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico, ut roget quis.* Sunt ergo aliqua peccata prorsus irremissibilia, id est, blasphemia in Spiritum sanctum, apostasia, & peccatum, quod à Joanne dicitur ad mortem, sive idem cum apostasia sit, sive diversum.

Resp. primum testimonium ex Matthæo de promptum opponi hæres Nova-Patetiana: primo, quia si omnis blasphemia, & omne peccatum remittitur, cur hæretici alligant vincula quæ non solvant? cur nodos neunt quos non relaxant? inquit Ambros. libro 2. de Poenit. cap. 4. num. 20. præterea, quia si Filius & quæ ac Spiritus sanctus est Deus, & nihilominus blasphemia in Filium remittitur; igitur

Qq 2

igitur non à gravitate peccati sed aliunde repeti debet, quod aliquod peccatum non remittatur. Deinde (ut directe respondeam) dico blasphemiam in Spiritum sanctum, quæ nunquam remittitur, juxta Augustinum Serm. 71. de Verbis Evangelii Matthæi num. 23. esse *peccatum impenitentiae contra donum Dei, & gratiam regenerationis vel reconciliationis, quæ sit in Ecclesia in Spiritu sancto*, E. G. peccatum hæreticorum, & schismaticorum, quos non poenitet ejus peccati, quo alieni sunt ab Ecclesia Dei; in qua per gratiam Spiritus sancti fit remissio omnium peccatorum. Tale utique peccatum nunquam dimittitur, cum extra Ecclesiam gratia, remissio, & salus haberi nequeant. Tournely de Poenit. pag. 21. ait juxta Patres alios, præsertim Hieronymum in Matth. Pacianum, & Ambrosium cit. loc. blasphemiam in Spiritum sanctum eam esse, qua veritas manifesta impugnatur, & Christi miracula dæmoni tribuuntur; videri autem interpretationem Augustini falsam esse, quia nec blasphemiam in Filium remittitur, si cum impenitentia finali sit conjuncta. Idem scripserat Belarminus lib. 11. de Poenit. cap. 16. sed (quod honore debito dictum sit) non videntur prælaudati viri Augustinianam doctrinam assecuti. Non enim docet S. Pater, blasphemiam in Spiritum sanctum esse duntaxat impenitentiam finalem; sed docet, blasphemiam in Spiritum sanctum esse dividi à Christo, & velle extra unitatem corporis ejus remissionem peccatorum, ita, ut si quis ab Ecclesia separatus agat poenitentiam, & non redeat ad unitatem, nequaquam salvari possit: unde citato sermone 71. hæc subjicit: *Si quemquam extra Ecclesiam suorum poeniteat peccatorum, & hujus tanti peccati, quo alienus est ab Ecclesia Dei, cor impenitens habeat, quid ei prodest illa poenitentia, cum isto solo verbum dicat contra Spiritum sanctum, quo extraneus est ab Ecclesia, quæ accepit hoc donum, ut in ea in Spiritu sancto fiat remissio peccatorum?* Et epistola ad Bonifacium 185. alias 50. exponens quale sit peccatum, quod nunquam dimittitur, inquit: *Hoc est autem duritia cordis usque ad finem vitæ, qua homo recusat in unitate corporis Christi, quod vivificat Spiritus sanctus, remissionem accipere peccatorum.* Similia habet cap. 82. Enchiridii num. 22. Igitur in sententia Augustini vere, ac proprie nunquam blasphemiam in Spiritum sanctum dimittitur, quia nunquam est particeps divinæ charitatis qui hostis est unitatis, & neminem extra corpus Ec-

clesiæ vivificat Spiritus sanctus; sed qui in Ecclesia est, tancti dicat blasphemiam in Filium, si poeniteat, veniam consequitur quærens Spiritum sanctum in corpore Christi; dum e contra ab Ecclesia alienus, repugnans gratiæ, & non rediens ad corporis unitatem, vivificari nequit Spiritu Christi, qui est Salvator tantummodo corporis sui. Arbitror eadem cum Augustino sentire beatum Ambrosium: qui posteaquam præcit. cap. 4. ait blasphemiam in Spiritum sanctum esse illorum iniquitatem, qui dixerunt in Beelzebub Christum dæmonia ejicere; docet in illis eos designari, *qui membra Christi discerpunt, & separant Ecclesiam Domini*, additque num. 24. in horum numero comprehendendi *omnium temporum hæreticos & schismaticos, quibus indulgentiam negat; quod omne peccatum circa singulos est, hoc in universos. Soli enim sunt, qui volunt solvere Christi gratiam, qui Ecclesiæ membra discerpunt, propter quam passus est Dominus Jesus, Spiritusque sanctus datus est nobis.* Hinc vero non sequitur, ut dicam paulo infra, irremissibilia esse schismaticorum, hæreticorumque peccata; sed tantum sequitur remissionem non haberi extra Ecclesiam. Puto etiam Augustinianam expositionem plurimum Evangelico textui coherere: nam Dominus arrepta occasione dæmonii à se ejecti demonstrat pervenisse ad nos regnum Dei, alligari à se fortem, & diripi domum ejus, atque omnes, qui à se segregantur, stare contra se; his autem expositis, statim subjicit quæ supra objectæ sunt: *Ideo dico vobis, Omne peccatum, & blasphemiam, &c.* Quænam est ergo blasphemiam in Spiritum sanctum irremissibilis, nisi eorum pervicacia, qui ad regnum Beelzebub, domumque direptam, id est, extra Ecclesiam confugientes putant salvari, ubi non est salus, atque ex arbore mala percipere fructum bonum? Hæc autem dicta sint de Augustiniana interpretatione, quæ utique plana est, atque omnino dirimit objectionem. Cæterum si velimus blasphemiam in Spiritum sanctum in præcitato Matthæi textu esse pervicaciam illorum, qui manifestam veritatem oppugnant, & Christi miracula tribuunt virtuti dæmonum (quod utique ob auctoritatem aliorum Patrum asseritur recte, neque à nobis refellitur) duplici ex causa dicitur peccatum istud irremissibile: primum, quia hujusmodi peccatum neque ex ignorantia, neque ex infirmitate procedit, ideoque non habet illam spem resipiscentiæ, quæ oritur ex veritatis assecutione,

outione, per quam depellitur ignorantia, atque ex depressione terrenarum cupiditatum, per quam sanatur infirmitas. Deinde, quia hebraica phrasi dici solet, *Hoc fiet, istud vero non fiet*, ad commostrandum multo esse difficilius id, quod posterius ponitur, ut Isaia liv. 10. *Montes commovebuntur & colles contremiscent: misericordia autem mea non receedet à te; & Matth. v. 18. Donec transeat cælum & terra, aut xxiv. 35. Cælum & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt.* Ad hunc modum Virgilius Eccl. 1.

Ante leves ergo pacentur in æthere cervi,

Et freta destituent nudos in littore pisces:

Ante pererratis amborum finibus exul

Aut Ararim Partibus bibet, aut Germania Tigrim.

Planus ergo verborum, quæ obijciuntur, sensus est, peccatum aperitissimam veritatem negantium cæteris difficilius remitti: unde in hunc locum Chrysostomus Hom. 42. pag. 391. τὸ οὖν ἐστὶν ὁ φησὶν; ὅτι ὑπὲρ πάντων αὐτῆς ἡ ἀμαρτία ἀπογινώσκον. *Quid igitur est, quod dicit? Significare voluit, præ omnibus hoc peccatum minus esse ignoscibile.*

Alterius loci sensus est, illos, qui semel per sacramentum baptismi renovati sunt, si rursus in peccata labantur, non posse repetito baptismo consequi amissam regenerationis gratiam; quoniam sicuti Christus semel mortuus est, ita semel in baptismo consecuti sumus in Christo; ejusdemque baptismatis iteratio est maxima injuria facta Domino, quasi semel affixus cruci rursus mori debeat ad exhaurienda peccata. Id vero non facit, quin patrata à baptizatis crimina deleri possint per Pœnitentiam; semel enim nascimur, & innovamur, sed liberari à vetustate, ac sanari possumus iterum, iterumque; quemadmodum & carne semel gignimur, semel nascimur, deperditam autem valetudinem sæpe sapius instauramus. Tradit hanc responsionem S. Epiphanius h. 59. pag. 495. S. Joannes Chrysostomus Hom. ix. in Epist. ad Hebræos, & S. Ambrosius lib. 2. de Pœnit. cap. 2. num. 8. eamque legitimam esse idem Patres ostendunt. Nam Epiphanius advertit Apostolum loqui adversus eos, qui Judaicis moribus assueti volebant baptismum itentidem usurpare, (quod constat ex principio ejusdem capituli sexti) illorumque

pœnitentiam, & saniora consilia ipsum Apostolum confidenter expetere, prout apparet ex versu nono, & sequentibus. Chrysostomus insuper expendens ea verba, *Rursum crucifigentes sibi metipsis filium Dei*, demonstrat hæc quadrare in baptismum, in quo crucifigitur vetus homo, in quo consecuti sumus cum Christo in mortem, & in quo conformes facti sumus similitudini mortis ejus, sicuti ad Rom. vi. & ad Ephesios v. scribit ipsemet Paulus. Eadem Ambrosius repetit, addens Apostolum, qui donavit Corinthiis peccatum per pœnitentiam, non potuisse adversus factum suum prædicare, propriamque sententiam reprehendere. Inconculsa est itaque hæc responsio; quamquam nonnulli malint aliam adhibere, scilicet, quod in Epistola ad Hebræos Paulus sermonem instituat de crimine apostasia, quod per raro & difficulter ob causas paulo supra productas dimittitur; adeo, ut *Impossibile* dicatur ab Apostolo quod arduum, & difficillimum est, usitata in sacris literis phrasi, ut diximus lib. 2. cap. 6. explicantes quot modis dicatur aliqua res *impossibilis*.

Valeat præcitata responsio ad solvendum quod obijcitur tertio loco. In cap. enim x. ejusdem Epistolæ nomine *hostiæ* intelligitur mors & passio Christi, cui in baptismo configuramur. Audiatur S. Joannes Chrysostomus Hom. xx. pag. edit. Commel. 1884. *Hic rursus nos adoriuntur, qui tollunt pœnitentiam, & quicumque cunctantur venire ad baptismum. Hi quidem dicunt non esse eis tutum venire ad baptismum, siquidem non est secunda remissio: illi vero dicunt non esse tutum eos, qui peccaverunt, impertiri mysteriis, siquidem non est secunda remissio. Quid ergo dicemus utrique? Quod hic non tollit pœnitentiam, neque eum, quæ per pœnitentiam fit, placationem; neque expellit, aut dejicit per desperationem eum qui lapsus est. Non est utique adeo inimicus nostræ salutis: sed secundum aufert lavacrum. Non enim dixit, non est amplius Pœnitentia, neque est amplius remissio: sed, non est amplius hostia, hoc est, non est amplius crux secunda: hoc enim vocat hostiam, &c.*

Quod opponitur ex epistola prima Joannis, solvitur ab Augustino lib. de Corrept. & gratia cap. 12. num. 35. dicendo, peccatum illud esse *Idem*, quæ per dilectionem operatur, deferere usque ad mortem. Enimvero de quocunque pessimo peccatore in hac vita constituto non est desperandum; nec pro illo imprudenter oratur, de quo non desne-

ratur. Quamquam vero de peccato ad mortem possunt multa & diversa sentiri, ut ibidem ait Augustinus; videtur tamen hæc responsio cæteris præferenda, quod plana sit, expedita, necnon confirmata canone quinto secundæ Nicænæ, sive VII. Synodi: *Peccatum ad mortem est quando quidam peccantes incorrupti persistunt.*

10.
Quæ oppo-
nuntur ex
pp.

Opp. 3. Per multa sunt testimonia Patrum asserentium peccata regeneratorum esse irremissibilia, apostasiam præsertim, & blasphemiam in Spiritum sanctum, manifestæ scilicet veritatis oppugnationem; aut si Pœnitentiæ locum dedere, ejus vim denegarunt comparatè ad peccata graviora, & post consecutam semel remissionem perpetrata. Hermas enim, Pastor dictus, similitudine VIII. libri III. pag. 110. de iis, qui Deum abnegaverunt, inquit: *His igitur non est locus pœnitentiæ.* Tertullianus de Pudicitia cap. 1. de quodam edicto promulgato à Zephyrino Pontifice scribit: *Audito etiam edictum esse propositum, & quidem peremptorium; Pontifex scilicet Maximus, quod est Episcopus Episcoporum, edicit: Ego & mœchia & fornicationis delicta pœnitentia sanctis dimitto. O edictum, cui adscribi non poterit, Bonum factum!* De Pœnitentia autem cap. 7. Collocavit (inquit) Deus in vestibulo pœnitentiam secundam, quæ pulsanibus patefaciat; sed jam semel, quia jam secundo, sed amplius nunquam, quia proxime frustra. Auctor Constitut. Apost. I. 2. cap. 23. pag. 233. ait: *Si quis instructa veluti acie rebellis delinquat tentans Deum quasi malos non insectantem; bujuscemodi venia carebit.* Origenes & Theognostus laudati à S. Athanasio Epist. ad Serapionem num. 9. docuerunt, illos, quibus in baptismo Spiritus sanctus tribuitur, si ad peccata redeant, non consecuturos remissionem: idemque Athanasius proximo num. 12. approbat sententiam illam, si restringatur ad blasphemiam in Spiritum sanctum; quam proximo num. 16. adscribit Phariseis, qui aiebant Beelzebulis esse Christi opera, nec erubescabant in diabolum transferre Dei potestatem, concludens jure merito Salvatore declarasse, quod istiusmodi blasphemia nec veniam habeat nec remissionem. S. Cyprianus in lib. de lapsis pag. 379. demonstrat, nec Moysen pro peccatis populis orantem obtinuisse peccatoribus veniam, atque his insuper applicat quæ leguntur Ezech. XIV. 20. *Si Noe, Daniel, & Job fuerint in medio ejus, vivo ego, dicit Dominus, quia filium & filiam non liberabunt.* S.

Pacianus Epist. 3. tom. IV. Biblioth. Patrum pag. 312. postquam ait blasphemiam in Spiritum sanctum esse cæcitatem, quæ impius non vult videre quod videt, deputatque diabolo sancti Spiritus opera, *Hoc est ergo* (inquit) *quod non dimittetur; reliqua bonis pœnitentibus, frater Symproniane, donantur.* Ambrosius etiam lib. 2. de Pœnit. cap. 4. num. 24. testatur hæreticis, & schismaticis denegari indulgentiam, prout diximus paulo supra: atque de lapsu Virginis consecratæ cap. 8. num. 38. *Inbare, inquit, pœnitentia usque ad extremum vitæ, nec tibi præsumas ab humana die veniam dari, quia decipit te qui hoc tibi polliceri voluerit. Quæ enim proprie in Dominum peccasti, ab ipso solo te convenit in die judicii expectare remedium.* Postremo S. Hieronymus in cap. XII. Matth. tom. IV pag. 50. scribit: *Qui autem manifeste intelligens opera Dei, cum Dei virtutem negare non possit, eandem stimulat invidia calumniatur; & Christum Deique Verbum, & opera Spiritus sancti, dicit esse Beelzebul; isti non dimittetur neque in presenti sæculo, neque in futuro.* Et Epistola ad Marcellam eod. Vol. pag. 164. demonstrat adversus Novitianos verbum in Spiritum sanctum non esse culpam illorum, qui tormentis compulsi, & variis eviscerati cruciatibus Dominum negant, sed eorum, qui cum in virtutibus videant opera Dei, calumniantur, & clamitant demonis esse virtutem. Atque istorum peccatum fatetur irremissibile his verbis: *Probet itaque Novatianus aliquem de his, qui sacrificare compulsi sunt ante tribunal judicis, respondisse omnia, quæ in Evangelio scripta sunt, non à filio Dei, sed à Beelzebul principe demoniorum fuisse perfecta; & tunc poterit approbare irremissibilem in Spiritum sanctum esse blasphemiam.* Et paulo infra: *Doceat igitur aliquem negatorem Beelzebul vocasse Christum, & ultro referam gradum, negatorem non posse veniam consequi post ruinam.*

Resp. Patres, qui peccata aliqua dixerunt irremissibilia, aut locutos fuisse de iis, qui peccare nunquam desistunt, aut de iis, qui deficientes à Christo degunt inter Ethnicos, vel propter hæreses vel schismata separatos, aut locutos de iis criminibus, quæ non infirmitate, aut ignorantia, sed plena & prorsus inexcusabili perversitate patrantur, ideoque dicuntur irremissibilia, quia in se nihil habent excusationis, & quia difficilius, quam peccata reliqua, condonantur. Hanc esse mentem Pastoris inde constat, quod eadem similitudine 8.

11.
Diluvius

postea-

posteaquam descripsit plura genera hominum, qui iusto iudicio deferuntur à Deo, & traduntur in reprobum sensum, concludit: *Qui si cito penitentiam egerint, in turri sedem habebunt; si vero tardius egerint, in muris habitabunt; si autem non egerint, mortem sibi acquirant.* Hermas itaque de impenitentibus & pervicacibus verba facit. Idem præstat Pseudo-Clemens, sive Auctor Constitut. Apostolicarum; quamvis huic diversi diversa reponant. Post objecta enim verba immediate prosequitur, *Venia carebit, licet secum ipse dicat, Bene mihi sit, ambulabo in consuetudine cordis mei pravi; qualis existit Amon Manassis filius.* Aut enim scriptura: *Et decipit se Amon mala cogitatione transgressionis, & dixit, Pater meus à puero multa inique egit, & in senectute penitentia ductus est; & nunc ego ambulabo prout desiderat anima mea, & postea ad Dominum me convertam.* Amon vero in hac perverba cogitatione, insidiis servorum interfectus est; ut lib. iv. cap. 21. narrat sacra Regum historia. Legitur in Constitutionibus Apostolicis initio ejusdem capituli: *Gravius delictum idololatria non reperitur; est enim in Deum impietas: nihilominus tamen & illud per sinceram penitentiam condonatum est.* Quæ verba è diametro Novatianæ hæresi sunt opposita. At Tertullianus, cum edidit librum de Pudicitia, jam defecerat ad Montanistas: quare hujus libri auctoritate nullatenus permoveamur, tametsi de solo mœchiæ crimine disserat, & disciplinam Ecclesiæ lapsos recipientis, quam alibi commendaverat, non vim penitentia ibidem reprehendat. In libro autem de Pœnitentia demonstrat non ideo hanc esse institutam, ut pateat aditus delinquendo, præmittens præclaram illam sententiam: *Nemo idcirco deterior sit, quia Deus melior est, toties delinquendo, quoties ignoscitur.* Hinc infert pœnitentem ita debere esse comparatum, ut semel Deo reconciliatus, nunquam prævaricaretur in posterum; atque de his, qui iterum deliquerint, è vestigio prosequitur: *Verum non statim succidendus, ac subruendus est animus desperatione, si secunda quis penitentia debitor fuerit: pigeat sanè peccare rursus, sed rursus penitere non pigeat: pigeat iterum periclitari, sed non iterum liberari. Neminem pudeat. Iterata valetudinis iteranda medicina est.* Origenis & Theognosti sententiam officiose præterire possumus, maximè quod num. 12. prælaudatæ ad Serapionem epistolæ scribat Athanasius, *ambiguam illam esse,*

atque indigere mediocri quadam inquisitione. Deinde respondeo ab Origine, & Theognosto duo affirmari, auctore citato in loco Athanasio, primum blasphemiam in Spiritum sanctum esse, cum illis, quibus in baptismo donum Spiritus sancti tribuitur, ad peccata recidunt, *ἐπὶ τῇ καταξίωσιν ἐν τῷ βαπτισμῶτι τῆς δωρεᾶς τῆς ἀγίας πνεύματος, παλινδρομήσαντες εἰς τὸ ἀμαρτάνειν*, alterum hos remissionem minime consecuturos, *οὐδὲ ἀφεῖν αὐτοὺς ἁγιοδοῦναι*. Ac prior hujus sententiæ pars refellitur ab Athanasio num. 12. & 13. quoniam blasphemiam in Spiritum sanctum accusantur Pharisei, qui lavacrum regenerationis non acceperant; & Paulus Corinthios, qui post baptismum peccaverat, pœnitentem in charitate firmavit, iterumque reformare studuit Galatas retrorsum abeuntes: quod, ut mox dicam, asseruit itidem ad Marcel lam scribens Hieronymus. Quod verò baptizatorum peccata non remittantur, Origines non absolute affirmavit; sed comparate ad peccata eorum, qui delinquant ante susceptum baptismum, attendens ad disciplinam, qua olim lapsi rejiciebantur à fidelium communione; nam lib. 3. contra Celsum pag. 154. edit Cantabr. hæc de Deo scribit: *Qui peccata sua damnant toto pectore, sequæ ipsos desunt ac lugent tanquam ob malefacta merito perditos, ac mox mutationem præferunt, quæ resipiscences deceat, eis demum propter mutatam in melius mentem condonat errata præterita.* Idem vero credendum est sensisse Theognostum, cujus opera perierunt. De Cypriano, quoniam de veteri disciplina, non de potestate Ecclesiæ eo in libro pertractat, dicam cap. xv. Quantum ad Athanasium, qui blasphemiam in Spiritum sanctum appellat *irremissibilem*, id S. Doctor pronunciat supposita conditione, quod hujus criminis rei in perverbia persistant, quod utique ob malitiæ perversitatem ut plurimum contingit. Etenim eadem Epistola num. 22. blasphemiam illam adscribit etiam Ariano, qui cum cerne- rent Dominum divina opera facientem, illum creatis rebus annumerabant, affirmatque Ariarum & Pharisæorum errores inter se collatos esse conformes, & utroque in vallem amaræ stultitiæ confertim esse collapsos, additque num. 23. illis verbis: *Qui vero dixerit adversus Spiritum sanctum, non remittetur ei, declarasse Dominum, tam illis, quam illis nullam fore supplicii debiti remissionem.* Et nihilominus Athanasius in Synodo Alexandrina, cui interfuerunt Eusebius Vercellensis, Asterius Aps., &

Episcopi

Episcopi ex Aegypto quamplurimi, anno 362. decrevit Arianos esse recipiendos, modo ejurarent hæresim, & Nicænam fidem amplecterentur. Vide Athanasii Vitam præmissam editioni Maurinæ pag. LXXIX. Censuit ergo Athanasius blasphemiam in Spiritum sanctum, accedente pœnitentia, remitti: omnemque dubitationem eliminat, dum in libro de communi Essentia Patris, Filii, & Spiritus sancti num. 49. ait: *Sunt alii, qui in Spiritum sanctum impingunt: qui scilicet in Christi Deitatem blasphemiam dicunt, ajuntque, In Beelzebub principe demoniorum, ejicit demonia. De istis intelligendum est, quod ait: Non remittetur neque in præsentī sæculo, neque in futuro. Quin & hoc observandum est, non dixisse Christum blasphemanti, & pœnitentiam agenti remissionem dandam non esse, sed blasphemanti, idest, in blasphemiam perseveranti. Quandoquidem nullum est peccatum irremissibile apud Deum illis, qui vere ex animo, & ut par est pœnitentiam agunt. Idem de S. Paciano asserendum est: qui enim nolunt videre quæ vident, sunt impœnitentes, & sponte in malo obdurati. Quare ibidem monetur lector, ne Paciani verba pravo accipiat sensu, cum eadem Epistola demonstret Ecclesiæ potestate qualibet peccata remitti, extendi hanc potestatem ad omnia crimina quantumvis gravia, & Novatianos aperte refutari Dominica sententia, Quæcunque solveritis, erunt soluta; siquidem, ait ibidem Pacianus, Cum Christus hæc dixit, nihil excepit, non magna, non modica peccata. Ad Ambrosium quod attinet, sunt qui ajunt dixisse blasphemiam in Spiritum sanctum irremissibilem figura concessionis; neque enim evincerent Novatiani qualibet graviora crimina baptizatorum non posse relaxari ab Ecclesiâ, etiam si gratis daretur unum tantum inveniri scelus in-expiabile. Præterea Joannes Morinus libro IX. de Pœnit. cap. 28. num. 6. 7. & 8. non veretur concedere tam Ambrosium, quam alios Patres, etiam cum Ecclesiæ auctoritatem amplificat, & videntur nullum peccatum excipere quod nequeat ab illa condonari, in universali assertionem non comprehendere unum illud prævaricationis crimen, quod in Evangelio appellatur verbum contra Spiritum sanctum. Neutram vero responsionem probō. Nam Ambrosius lib. 1. de Pœnit. c. 2, n. 5. de Novatianis ait: Si unum tantum crimen exciperent sacrilegii, cui veniam negarent, dure quidem, sed tamen divinis tantum redargui videntur sententiis, assertionibus tamen suis*

convenirent. Dominus enim nullum crimen excepit, qui peccata donavit omnia. Non ergo Ambrosius concedit unum ali-quod scelus in-expiabile; sed ait duntaxat, fore tolerabiliorem, suisque principis & ratiocinationibus magis consentaneam sententiam Novatianorum, si irremissibile dicerent unicum tantum crimen; quamquam & id nimis dure affirmaretur, ac posse divinis testimoniis revinci. Imo eodem cap. IV. lib. 2. de Pœnit. ubi Ambrosius inquit denegari indulgentiam hæreticis, quos reos censet blasphemiam in Spiritum sanctum, blasphemiam ipsam plurimis Judæorum condonatum fuisse fatetur. Ipse denique Morinus in Admonitione ad Lectorem posterius addita testatur nullum revera dari peccatum prorsus irremissibile, ac Patres accipiendos de quibusdam circumstantiis, propter quas Deus interdum subtrahit impiis penitendi auxilia. Rejctis itaque responsionibus istis, dico S. Ambrosium cap. 4. lib. 2. de Pœnit. asserere irremissibile crimen hæreticorum, quoadusque vivunt extra unitatem Ecclesiæ, ut supra dixi mentem S. P. Augustini explicando. Afferens namque ad exprobandum crimen discerpentium membra Christi Evangelicam sententiam, Aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum: aut facite arborem malam, & fructum ejus malum; quæ legitur eodem capite XI. Matth. ubi de blasphemiam in Spiritum sanctum fit sermo, Arbor itaque (ait Ambrosius) congregatio est, fructus bonæ arboris filii Ecclesiæ sunt: ac statim orationem convertens ad Novatianos, Et ideo, inquit, revertimini ad Ecclesiam, si qui vos separastis impie; omnibus enim conversis pollicetur veniam, quia scriptum est, Omnis quicumque invocaverit nomen Domini Domini, salvus erit. Denique etiam Judæorum populus, qui dicebat de Domino Jesu, Dæmonium habet, qui dicebat, In Beelzebub ejicit demonia, qui crucifixit Dominum Jesum, Petri prædicatione vocatur ad baptismum, ut sceleris tanti merita deponat. Igitur manifesta res est, S. Ambrosium appellasse in-expiabile hæreticorum scelus pro eo tempore, quo segregantur à Christi membris, eundem Ambrosium consentire Augustino in explicanda blasphemiam contra Spiritum sanctum, utrique assentiri Athanasium; nullamque in istorum Patrum sententiis remanere, præmissa Augustiniana doctrina, speciem difficultatis. In ejusdem Ambrosii libro de lapsu Virginis nulla offenditur difficultas, si attendatur severa illius temporis disciplina

plina denegandi in vita indulgentiam prolapsis in execranda flagitia. Nil ergo aliud inuit S. Doctor, nisi mulierem illam, Susannam nomine, quæ post promissam ad aras virginitatem, sæpius ab impudico adolescente vitiata, cum maxima plurimorum offensione, & cum summo generis sui dedecore conceptum infantem dicebatur necasse, debere in poenitentia ad extremum usque vitæ persistere. Caterum eo in libro lapsam ad poenitentiam stimulans, eamque ita alloquens, *Sed tu, quæ jam ingressa es agonem poenitentiae, insiste misera; fortiter inhære tanquam in naufragiis tabule, sperans per ipsam te de profundo criminum liberari*; hæc, inquam, auctor scribens demonstrat quam alienus sit ab hæresi Novatiana. Atque hinc etiam apparet eos falli, qui ob apprehensa hæreseos vestigia eundem librum abjudicarunt Ambrosio, cum Riveto, Coco, Erasmo, & aliis; de quibus legenda *Admonitio* Patrum S. Mauri tom. 2. pag. 304. Postremo S. Hieronymus Comment. in Matth. & in Epistola ad Marcellam scribit utique blasphemiam in Spiritum sanctum nunquam remitti, sed hypothese facta, quod improbi in perversitate permaneant, ut faciant sapenumero qui peccant non ignorantia, aut infirmitate, sed sola pervicacia malitiæ: non enim Hieronymus ignorabat, quæ adversus

Novatianos ipse scripsit in præcitata ad Oceanum Epistola. Addo Hieronymum in Ep. ad Marcellam demonstrare adversus Novatianos blasphemiam in Spiritum sanctum non esse quodlibet mortiferum crimen baptizatorum: quod egregie probat iisdem fere argumentis, quibus in Epistola ad Serapionem usus est Athanasius, nimirum, quia Judæi de nece Domini cogitantes tali peccato non fuissent obstricti; & quia Petrus Apostolus ancillæ interrogatione perterritus Dominum negavit, & tamen flevit amare, ac trinam negationem trina postea confessione delevit. Inde vero Hieronymus infert falli Novatianos, qui blasphemiam in Spiritum sanctum lapsis omnibus impingebant, cum proprie blasphemia illa sit scelus eorum, qui Beelzebub vocant Christum, omniaque in Evangeliiis tradita adscribunt principi dæmoniorum. Atque de hac etiam re ait fuisse *prolixius differendum*, commonstrans se Novatianorum alucinationem refutasse, prætermittenda quæstione, Quo pacto blasphemia in Spiritum sanctum sit irremissibilis, de qua interrogatus non fuerat à Marcella. Hæc vero nos ad objecta Patrum testimonia respondemus: num recte, penes illos iudicium sit, qui non solum Theologicas dissertationes, verum etiam ipsorum Patrum scripta perlegerint.

CAPUT IV.

Quid de prima Poenitentiae parte, id est, *Contritione* tradant unanimi sensu Doctores Catholici?

SUMMARIUM.

1. Quæ mens Tridentini circa partes Poenitentiae?
2. Rectè statuuntur tres partes.
3. Exclusis à ratione partis terroribus incussis.

4. Et fide.
5. Quid sit contritio?
6. Quale propositum requiratur?
7. Quas ulterius condiciones?

1. Quæ Mens Tridentini circa partes Poenitentiae?

Diximus supra cum Tridentinis Patribus sess. xiv. cap. 3. esse *quasi materiam* hujus Sacramenti tres poenitentis actus, Contritionem, scilicet, Confessionem, & Satisfactionem: in quo Catholici omnes conveniunt, etiamsi disceptare soleant Scoti, ac S. Thomæ discipuli, num hiactus sint sacramenti materia, ut inquit, *intrinseca*, an *objectiva*, seu extrinseca tantum. Horum itaque dissidium Scholasticis exercitationibus indefinitum relinquens Synodus sacrosancta, caute actus illos, *R. P. Berti Theol. Tom. VII.*

non materiam, sed *quasi materiam* appellavit, tradiditque requiri actus ipsos in poenitente ad integritatem sacramenti, & ad plenam perfectamque remissionem peccatorum. Mens enim ejusdem Synodi erat perstringere Novatorum errores, ac præsertim Lutheranorum, qui duas tantum Poenitentiae statuerant partes, *terrores conscientiae incussos agnito peccato, & fidem conceptam ex Evangelio, seu absolutione, quæ quis credit sibi remissa esse peccata*. Hanc hæreticorum doctrinam expressam articulo xii. confessionis

Rf

Augu